

Куманецька Дар'я Віталіївна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: завідувач кафедри
кримінального процесу Національної
академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, доцент **Макаров М. А.**

ОЦІНКА ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Процес доказування виступає фундаментом наукового та правового критеріїв кримінального процесу, завдяки чому визначається його основний зміст та засади функціонування усіх його інститутів, що впливає на організацію і діяльність правоохоронних, правозахисних і судових органів, що здійснюють кримінальне провадження.

Докази в кримінальному процесі займають надзвичайно важливе місце, оскільки без них не відбувається розгляду кримінальних справ жодної категорії; їх використання зумовлено необхідністю винести в кримінальній справі обґрунтоване судове рішення, де встановлені обставини справи повинні виводитися із досліджених доказів.

Відповідно до ч. 1 ст. 84 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому даним Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність або відсутність фактів і обставин, які мають значення для кримінального провадження і підлягають доведенню [3].

Я. Ю. Конюшенко стверджує, що докази – це будь-які відомості про фактичні дані, отримані в установленому законом порядку органами дізнання, досудового слідства, прокуратури й суду для підтвердження чи спростування події злочину, з'ясування, відтворення та доведення обставин, що мають значення для встановлення істини та зумовлюють прийняття законних і обґрунтованих рішень [2, с. 232–233].

Складність класифікації доказів пов'язана з багатогранністю та важкістю їх встановлення у кримінально-процесуальному законодавстві України. Класифікація доказів має важливе значення для слідчої та судової практики. Вона проводиться за кількома підставами і являє собою розгалужену систему. Отже, класифікація доказів – це поділ їх на групи за певними підставами, які враховують притаманні доказам певних груп особливості. Докази можуть бути класифіковані:

- в залежності від особливостей носія інформації, механізму сприйняття, зберігання та відтворення інформації на особисті та речові;
- в залежності від наявності чи відсутності проміжних носіїв інформації на первинні та похідні;

– в залежності від того, підтверджують чи спростовують вони певну версію про вчинення кримінального правопорушення на обвинувальні та виправдувальні;

– в залежності від того, встановлюють (спростовують) факт вчинення кримінального правопорушення конкретною особою чи дозволяють зробити тільки припущення про можливу причетність особи до вчинення кримінального правопорушення на прямі та непрямі (побічні).

Процесуальне джерело доказів – це об’єкт матеріального світу або інформація, що містить у вигляді матеріальних або ідеальних слідів фактичні дані про кримінальне правопорушення та про пов’язані з ним обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, що виявляють, закріплюють і досліджують сторони кримінального провадження у встановленому законом порядку з пізнавальною метою прийняття законного та обґрунтованого рішення в кримінальному провадженні.

Відповідно до ст. 94 КПК України законодавчо закріплене визначення критеріїв оцінки доказів – належності, допустимості, достовірності, достатності, взаємозв’язку доказів [3].

Особливої уваги заслуговує питання достатності доказів. Так, Рожнова В. В. вважає, що критерії належності та допустимості доказів певною мірою врегульовані кримінальним процесуальним законом (статті 85-90 КПК України), проте критерії достатності доказів для прийняття процесуальних рішень законом не визначені. Вирішення цього питання належить до компетенції тієї посадової особи, яка згідно закону уповноважена на прийняття процесуального рішення, і, відповідно до положень про вільну оцінку доказів, здійснюється з урахуванням її внутрішнього переконання. Під час досудового розслідування такими посадовими особами є слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, слідчий суддя [6].

Здійснивши перевірку вже отриманих доказів, уповноважені суб’єкти кримінального провадження обов’язково повинні їх оцінити з точки зору належності, допустимості, достовірності, достатності та взаємозв’язку з метою подальшого їх використання для прийняття законного, обґрунтованого та справедливого процесуального рішення в кримінальному провадженні.

Погоджуючись з думкою вище зазначених науковців, можна дійти висновку, що доказами є будь-які відомості про фактичні дані, отримані в установленому законом порядку органами дізнання, досудового слідства, прокуратури й суду для підтвердження чи спростування події злочину, з’ясування, відтворення та доведення

обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні та мають значення для встановлення істини, а також зумовлюють прийняття законних та обґрунтованих рішень.

Таким чином, ефективне вирішення питань пов'язаних зі здійсненням кримінального процесуального доказування в порядку, передбаченому КПК України можливе лише за умови дотримання процесуального порядку отримання доказів у кримінальному провадженні та чіткого визначення у кримінальному процесуальному законі формулювання «достатності доказів», не обмежуючись оціночним критерієм: «за внутрішнім переконанням уповноважених суб'єктів».

Список використаних джерел

1. Іщенко В. М. Поняття документа як джерела доказів у кримінальному судочинстві. *Право України*. 2012. № 2. С. 42–45.

2. Конюшенко Я. Ю. Поняття доказів у кримінально-процесуальному провадженні, їх зміст і класифікація. *Право України*. 2014. № 3. С. 232–237.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10. С. 474.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, А. В. Портнова. Харків : Право, 2017. Т. 1. 768 с.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. Київ : Юстініан, 2016. 1224 с.

6. Рожнова В. В. Оцінка слідчим, прокурором достатності доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення. *Наукове забезпечення досудового розслідування: проблеми теорії та практики* : матеріали конференції. Київ, 2016. С. 130–132.

7. Шумило М. Є. Поняття «докази» у Кримінальному процесуальному кодексі України: спроба критичного переосмислення ідеології нормальної моделі. *Вісник Верховного Суду України*. 2013. № 2 (150). С. 40–48.